

Vurdering af bestandene af laksefisk i Gudenåens hovedløb 1999.

Vejle Amt har i 1994 udgivet rapporten *Laksefiskene og kanosejladsen i Gudenåen opstrøms Mossø*, hvor det efter omfattende undersøgelser af fiskebestanden i perioden 1981-1993 vurderes, om kanosejladsen har negativ betydning for bestandene af laksefisk. Rapportens konklusion var, at *den nuværende sejlads med 3.000 årlige afgange (indført fra 1990) i perioden 16. juni – 31. december ikke vurderes at skade bestandene af laksefisk. Det kan dog ikke udelukkes, at en øgning i sejladsens omfang vil skade fiskebestanden.*

Det understreges, at der aldrig kan blive tale om andet end en vurdering. Der foreligger ikke gamle undersøgelser af fiskebestanden, og det er ikke lykkedes at finde egentlige undersøgelser over effekten af kanosejlads på fiskebestande i vandløb andre steder, heller ikke i udlandet.

Efter nogle år uden fiskeundersøgelser i Gudenåens hovedløb har amtets teknikere nu igen lavet samme type bestandsanalyser ved elektrofiskeri på 7 strækninger mellem hovedvej A13 og udløbet i Mossø. De fleste kanoer starter ved Tørring, dvs. på strækningen umiddelbart nedstrøms tilløbet Slårup Å. Undersøgelserne er lavet på nøjagtig de samme strækninger, der tidligere er undersøgt og beskrevet i rapporten. I henhold til normal praksis er bestandene beregnet som antal pr. 100 m² vandløbsbund. Undersøgelserne blev lavet i august 1999, og bestandene af laksefiskene stalling og ørred er herefter sammenlignet med de tidligere resultater fra perioden 1979-1993.

Det er generelt vanskeligt at vurdere, om antallet af større ørreder og stallinger har ændret sig, da mange af de store ørreder kan være udsatte, og da de store stallinger erfaringsmæssigt flytter meget rundt på sig. Der udsættes dog ikke yngel af de to arter i Gudenåens hovedløb, hvorfor der her er lagt vægt på antallet af naturligt produceret yngel.

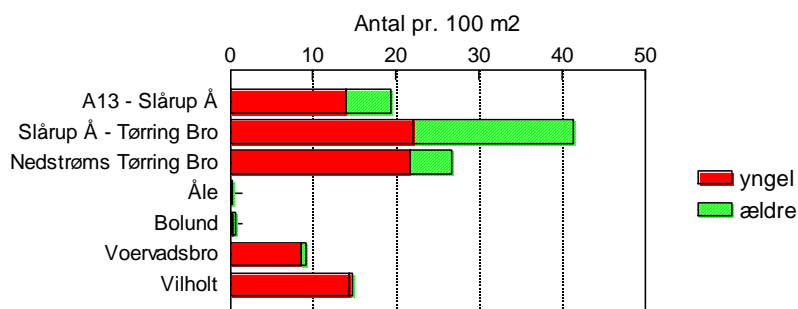
Stalling (tabel 1, figur 1).

Sammenlignet med tidligere var antallet af stallingyngel i 1999 øget væsentligt på fire lokaliteter, var uændret stor et enkelt sted og var måske gået lidt tilbage på to lokaliteter, hvor der heller ikke generelt plejer at være ret mange stallinger. Der var generelt meget stallingyngel i august 1999 (mellem 9 og 22 stk stallingyngel pr. 100 m²) på fem af de syv lokaliteter. Det vurderes, at denne fremgang ikke har sammenhæng med kanosejladsen, men at fremgangen hovedsagelig skyldes ændringer i vandløbenes fysiske forhold m.m.. Eksempelvis har Gudenåen opstrøms Tørring væsentligt ændret karakter i forbindelse med overgangen til en nænsom vedligeholdelse. Det kan heller ikke udelukkes, at fremgangen er udtryk for en specielt stor gydesucces i 1999, som måske ikke sker hvert år.

Tabel 1

Status for bestanden af stallingyngel i 1999, sammenlignet med perioden 1981-1993.

Strækning	Yngel		
	Fremgang	Uændret	Tilbagegang
A13 – Skårup Å	X		
Slårup Å – Tørring Bro		X	
Tørring Bro – Gl. stemmeværk	X		
Åle			(X)
Bolund			(X)
Voervadsbro	X		
Vilholt	X		

Figur 1

Stallingbestanden i Gudenåen, august 1999.

Ørred (tabel 2, figur 2).

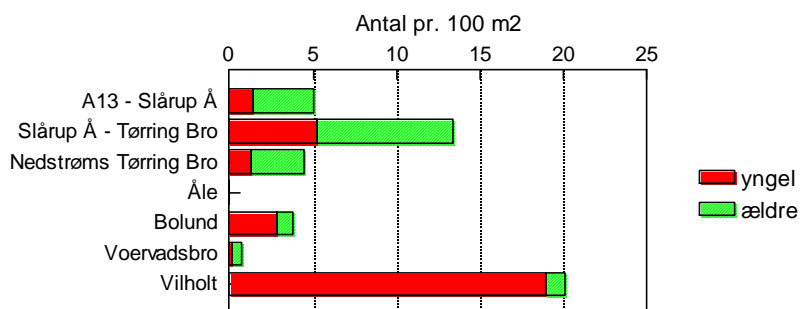
Sammenlignet med tidligere var antallet af ørredyngel i 1999 øget to (måske tre) steder, var uændret tre steder og var gået lidt tilbage på en enkelt lokalitet. Forskellene er dog ikke markante.

Det kan generelt konstateres, at der var meget ørredyngel ved Vilholt i august 1999 (19 stk. ørredyngel pr. 100 m²), mens bestandene var ret små de øvrige steder. Det vurderes, at den gode bestand af ørredyngel ved Vilholt i 1993 og 1999 ikke har sammenhæng med kanosejladsen, men at fremgangen hovedsagelig skyldes etableringen af fiskepassager ved Kloster Mølle og Riværket nær Mossø i 1992. Passagerne benyttes flittigt af søørreder fra Mossø, og de høje bestandstætheder af ørredyngel i 1993 og 1999 falder sammen med etableringen af de to fiskepassager og fangsten af søørreder på de gode gydepladser ved Vilholt. Desværre er der spærret for opstrøms fiskepassage ved Vilholt Mølle, som er den eneste væsentlige fiskespærring, der er tilbage i Gudenåsystemet i Vejle Amt. Det vides ikke, hvornår Skov- og Naturstyrelsen, som ejer opstemningsretten, tager initiativ til at finde en løsning på passageproblemet.

Tabel 2

Status for bestanden af ørredyngel i 1999, sammenlignet med perioden 1981-1993.

Strækning	Yngel		
	Fremgang	Uændret	Tilbagegang
A13 – Skårup Å	X		
Slårup Å – Tørring Bro			X
Tørring Bro – Gl. stemmeværk		X	
Åle		X	
Bolund	X		
Voervadsbro		X	
Vilholt	(X)		

Figur 2

Ørredbestanden i Gudenåen, august 1999.

Konklusion.

Set som helhed må det konstateres, at der var meget yngel af stalling og ørred i 1999, sammenlignet med perioden 1981-1993. Fremgangen var mest udtalt for ynglen af stalling.

Der var meget høje yngeltætheder af begge arter på stryget ved Vilholt, hvor bestanden af stallingyngel satte rekord, og hvor der kun en gang tidligere er fundet lige så meget ørredyngel.

Det er vanskeligt at udtale sig om antallet af ældre stallinger og ørreder, da mange af de største ørreder kan være udsatte, og da de store stallinger flytter meget rundt på sig. De er derfor ikke omtalt yderligere i dette notat ud over, at der ikke er konstateret væsentlige ændringer siden 1981-1993.

Den pæne fremgang af yngel vurderes ikke at have sammenhæng med kanosejladsen, men er snarere lokale resultateter af andre forhold som f.eks.:

- en forbedring af de miljømæssige forhold opstrøms Tørring som følge af en mere skånsom vedligeholdelse
- etableringen af fiskepassage ved Kloster Mølle og Riværket
- andre miljømæssige forhold, som i 1999 har resulteret i en god gydesucces og stor overlevelse af ynglen

Selv om der således er sket en fremgang i antallet af naturligt produceret yngel af stalling og ørred giver resultaterne ikke grundlag for at ændre på den tidligere fiskebiologiske vurdering, som derfor fortsat vil være, at

- *den nuværende sejlads med 3.000 årlige afgang (indført fra 1990) i perioden 16. juni – 31. december vurderes ikke at skade bestandene af laksefisk. Det kan dog ikke udelukkes, at en øgning i sejladsens omfang vil skade fiskebestanden.*

Jan Nielsen
Vejle Amt, Ferskvandsafdelingen
29. november 1999